

Tallinna tänavakodutute loendus, analüüs 2021

Sissejuhatus

Tallinna Sotsiaaltöö Keskuse viis 2020.aastal läbi koduta inimeste uuringu, mille eesmärk oli välja selgitada koduta inimeste arv, olukord ja teenuste vajadus Tallinnas.

Uuringus selgus, et koduta inimeste arv on Tallinnas regulaarselt vähenenud, sh ka tänavakodutute arv. Põhjuseks peeti hästi välja arendatud süsteemi koduta inimeste abistamiseks, tõhusaid linna ja riiklikke sotsiaalteenuseid, kuid ka seda, et mahajäetuid maju ja muid elamiseks sobimatuid kohti on vähemaks jäänud.

Uuringust selgus, et siiski veel teatud hulk inimesi elab n-ö tänavatel. Linna teenuste arendamiseks on vajalik omada ülevaadet koduta inimeste arvust, asukohtadest, probleemide põhjustest jne. Seetõttu fikseeriti uuringu raportis muu hulgas vajadus korraldada regulaarselt tänavakodutute loendust/seiret.

Tallinna Sotsiaaltöö Keskus otsustas korraldada 1 kord aastas nn. tänavakodutute loendust, analüüsi. Tallinna Sotsiaaltöö Keskus lülitas nimetatud tegevuse asutuse arengu- ja tegevuskavasse ning alustasime tänavakodutute loendusega 2021.aastal sügisel.

Loenduse eesmärk oli selgitada välja elamiseks mittesobivates kohtades ööbivate inimeste arv ja olukord ning jagada informatsiooni abi saamise võimaluste kohta. *Tänavakodutud* käesoleva projekti tähenduses on inimesed, kes elavad ööpäevaringselt välitingimustes (tänavad, põõsaalused, silla/viadukti alused, katusealused, koopad jt) ja/või elamiseks mitteettenähtud kohtades (hüljatud majad, keldrid, trepikojad, telgid, garaažid, autod jt).

Loendus sisaldab info hankimist koostöös erinevate ametkondade, mittetulundussektori- ja linnakodanikega, reide tänavatel, nõustamist ja abi võimaluste tutvustamist tänavakodututele. Peamised küsimused, millele otsisime vastuseid:

- Kui palju inimesi elab ööpäevaringselt Tallinna tänavatel ja kus on nende asukohad?
- Kas need inimesed on teadlikud Tallinna linna poolt pakutavatest abi võimalustest ja teenustest?
- Kui jah, siis mis põhjusel nad ei saa või ei soovi abi vastu võtta?
- Kui see abi ei ole nende inimeste jaoks asjakohane või piisav, siis millega saaks Tallinna linn neid toetada?

Ajakava

Projekti ettevalmistamine ja meeskonna komplekteerimine	Oktoober 2020
Koostööpartnerite kaasamine ja informatsiooni kogumine	Oktoober – november 2021
Reidi supiköökides ja tänavatel	Detsember 2021
Kokkuvõtte koostamine	Jaanuar 2022

Informatsiooni kogumine

Informatsiooni kogumiseks kasutati erinevaid meetodeid:

- Suhtlemine erinevate ametkondade- ja mittetulundussektoriga
- Supiköökide külastamine, sh vestlused abi osutajate ja abivajajatega
- Sotsiaalmeedia kaudu

Partnerite otsingul koostasime ametliku pöördumise, mille saatsime linnaosade sotsiaalhoolekande osakondade spetsialistidele/resotsialiseerimisteenuse komisjoni liikmetele, MUPO-le ja Põhja Politseiprefektuurile (Lääne-Harju, Ida-Harju ja Kesklinna Politseijaoskonnad).

Kontakteerusime erinevate mittetulundusühingutega, kes pakuvad Tallinna Keskturnul puudust kannatavatele inimestele toidu- ja riideabi (MTÜ Tänavatöö, MTÜ Oma Alguse Abikeskus, MTÜ Living Israel Kongregatsioon).

Lisaks tegime üleskutse Facebooki sotsiaalmeedia grupis „Märgatud Tallinnas“ ja kogusime teavet jooksvalt erinevate suhtluskanalite kaudu.

Inimeste arv ja asukohad

Loenduse käigus selgitasime välja 27 tänavakodutut. Kõiki neist ei õnnestunud tabada, sest koduta inimesed on väga liikuvad ja mitmetel neist ei ole püsivat ööbimiskohta. Juba 2020. aastal toimunud uuringu anketeerimisel andsid meiega kaasas käinud MUPO töötajad teada, et suur osa tol ajal eksisteerinud pesitsuskohtadest hävitatakse lähitulevikus. Näiteks ei olnud loenduse ajal enam olemas Tallinna Bussijaama juures olevat soojakut. Samuti likvideeriti vahepeal mitmed telkimiskohad nagu näiteks Vao ringtee ehitusele ette jäänud telkimisala.

Mõned nn püsivad ööbimiskohad olid siiski alles Lasnamäel, Põhja-Tallinnas Paljassaares, Kesklinnas ja Nõmmel. Püsivates asukohtades elavaid inimesi loendasime kokku 15. Kuigi ka nendes kohtades ei olnud reidi ajal inimesed alati kohal, olid seal selged märgid värskest elutegevusest. Püsivateks asukohtadeks olid mahajäetud majad (6 inimest), garaažid (5), soojakud (3) ja telk (1). Loenduse alguses oli telkimas lisaks veel üks inimene, kuid aasta lõpuks pakuti talle meedia üleskutsel võimalust asuda elu- ja töökohale Lõuna-Eestisse.

Partnerite kaasabiga saime kontakti inimestega, kes kindlalt väitsid, et nad elavad tänavatel, kuid neil puudub kindel ööbimiskoht. Neid oli kokku 5.

Kogutud info põhjal võib väita, et ilma kindla asukohata inimesi liigub tänavatel veel ligikaudu 7.

Kokkuvõte ja tähelepanekud

Tänavatel elavad inimesed ei soovi enamasti oma asukohti avaldada (eelkõige tekitavad neis hirmu ametiisikud, kes võivad häirida nende igapäevast elu). Tänu heale koostööle kaasatud partneritega õnnestus projekti käigus saada piisavalt palju informatsiooni, sh nende inimeste kohta, kes on pidevas liikumises.

Loenduse ettevalmistamisel selgus, et linnaosadel ei ole väga head ülevaadet tänavakodutute osas. Kõige rohkem eelinfot saime Kesklinna Linnaosa Valitsusest. Siiski olid kõik linnaosad projektist huvitatud ja töö käigus saime järjest uuemat infot ning tekkisid head eeldused edaspidiseks koostööks tänavakodutute olukorra selgitamisel.

Mittetulundusühingud omasid täpsemat ülevaadet tänavatel elavate inimeste kohta, sest supiköörides on infovahetus parem. Valdav osa supiköögi külastajatest on siiski mitte koduta inimesed, vaid linna vaesed. Koduta inimesi käib mittetulundusühingute hinnangul supiköögis vaid umbes 10%.

Loenduse põhjal on tänavakodutute arv võrreldes 2020.aastaga oluliselt langenud. Uuringu „Kodutud Tallinnas 2020“ küsitluse ajal oli tänavakodutuid 82, viimase loenduse tulemustel 27. Põhjuseid on mitu, nt:

- pärast uuringu läbiviimist on paljud tänavakodutute pesitsuskohad linnas likvideeritud
- uuringu käigus tehti tänavakodutute hulgas tõhusat selgitustööd ja osutati konkreetset abi mille tulemusena jõudsid mitmed tänavatel elavad inimesed sotsiaalteenusele
- uuringu anketeerimine toimus oktoobris, loendus viidi aga läbi detsembris

Loendatud inimeste hulgas oli neid, kes ei ole elanike registri järgi Tallinna kodanikud. Need on teistest omavalitsustest Tallinnasse tulnud inimesed, kellel elanike registri alusel puudub juurdepääs Tallinna linna poolt pakutavatele teenustele (va öömaja lühiajaliselt). Tänavatel elamine on nende inimeste jaoks kujunenud normiks ja nad ei soovi oma elukohta naasta.

Loenduse käigus jagasime koduta inimestele infolehti ja selgitasime abi saamise võimalusi. Samas tõdesime, et see ei ole nende inimeste abistamiseks kuigi tõhus. Tänavakodututel puuduvad sageli isikut tõendavad dokumendid, mis on asjaajamisel esimeseks takistuseks. Politsei- ja Piirivalveametist saavad puudust kannatavad isikud avalduse alusel dokumendid kätte ka ilma riigilõivuta, kuid asjaajamine on nende jaoks keeruline, pealegi on järjekorrad dokumentide hankimiseks väga pikad. Dokumentide hankimisel mõjutab olukorda kindlasti ka viimaste aegade trend piirata Politsei- ja Piirivalveameti infosaalides vastuvõtuaegu.

Kuna põhiosa sotsiaalteenuseid ja erinevaid toetusi on kättesaadavad elukohajärgses linnaosavalitsuses, siis julgustasime inimesi abi saamiseks pöörduma oma linnaossa. Infolehte kokku pannes selgus, et linnaosade kodulehtedel on leitavad vaid lauatelefoni numbrid ja ka LOV spetsialistide vastuvõtuajad on piiratud (koroona epideemiaga seoses varasemast enam).

Tänavale sattunud inimestel puudub sageli tahe või julgus asjaajamisega alustada. Iga väiksem tagasilöökk suurendab passiivset suhtumist oma olukorda. Kui abi ei ole kiiresti kättesaadav, siis nad pigem loobuvad.

Tallinna Sotsiaaltöö Keskus planeerib tänavakodutute loendust korrata juba järgmisel aastal. Selleks on loodud head eeldused tekkinud koostöösuhete näol. Saame edaspidi hakata infot koondama juba varem ja tänavareidide korraldamisel arvestame äsja saadud kogemusi. Näiteks peaks järgmise öise reidi ette võtma hilisõhtu asemel varahommikul. Nii on suurem tõenäosus leida ööbimiskohtadest ka neid, kes sel korral hilja õhtul veel ringi liikusid. Samuti on otstarbekas enne järgmist öist reidi võimalikud asukohad päevasel ajal üle vaadata, sest ööpimeduses on tundmatus kohas kellegi asukoha leidmine oluliselt keerulisem.

Meeskond ja partnerid

Loenduse läbiviimisel osalesid Tallinna Sotsiaaltöö Keskusest Eda Vesik, Ingrid Vou, Alina Levina, Kille Alterman, projekti koordineeris Signe Freienthal.

Partneritena löid kaasa kõikide linnaosade sotsiaalhoolekande osakondade spetsialistid, MUPO ja Põhja Politseiprefektuur.

Olulised koostööpartnerid olid mittetulundusühingud (MTÜ Oma Alguse Abikeskus, MTÜ Living Israel Kongregatsioon). Eriline tänu kuulub MTÜ-le tänavatöö, kelle juhatuse liige Sander Kukk osales aktiivselt info kogumisel ja osales ka reididel.

Kokkuvõtte koostas: S.Freienthal

Galerii

